

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi elohopea-asetuksen muuttamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi elohopea-asetuksen muuttamisesta (U 50/2023 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Tuulia Toikka, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Hanna Korhonen, sosiaali- ja terveysministeriö

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Euroopan komissio antoi 14.7.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi elohopeasta annetun Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/852 muuttamisesta siltä osin kuin kyse on hammasamalgaamista ja muista lisättyä elohopeaa sisältävistä tuotteista, joihin sovelletaan valmistus-, tuonti- ja vientirajoituksia (COM(2023) 395 final).

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää ehdotusta asetukseksi elohopea-asetuksen muuttamiseksi pääosin kannatettavana.

Valtioneuvosto pitää perusteltuna täydentää hammasamalgaamin käyttökielto koskemaan kaikkia väestöryhmiä ja kieltää EU:n laajuisesti hammasamalgaamin vienti 1.1.2025 alkaen. Valtioneuvosto pitää perusteltuna sallia hammasamalgaamin käyttö lääketieteellisin perustein tapauksissa, joissa potilaan erityiset sairaudet sitä edellyttävät. Valtioneuvosto tukee kestävyyttä edistävän EU:n kemikaalistrategian mukaisesti kieltä valmistaa hammasamalgaamia vientiin EU:n ul-

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2023 vp

kopuolisiin maihin. Valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että EU:n sisäisiin välttämättömiin käyttöihin tarkoitettun hammasamalgaamin valmistuskiellon tarkoituksenmukaisuutta tulisi arvioida jatkovalmistelussa. Komissio ehdottaa, että hammasamalgaamin tuonti EU:n ulkopuolisista maista olisi edelleen sallittua välttämättömien käyttötarkoitusten mahdollistamiseksi. Asetusehdotusta koskevilla neuvotteluilla tulisi tarkastella, olisiko välttämättömiin käyttötarkoituksiin järkevämpää kuitenkin valmistaa hammasamalgaamia EU:ssa, jossa valmistuksen ympäristö- ja terveysvaikutukset ovat hallinnassa, sen sijaan, että poikkeuskäyttöihin tuodaan hammasamalgaamia EU:n ulkopuolelta.

Elohopeaa sisältäviä lamppuja koskevien valmistus-, tuonti ja vientirajoitusten laajentamista pidetään kannatettavana. Valtioneuvosto kannattaa elohopea-asetuksen säännösten yhdenmukaistamista RoHS-direktiivin säännösten sekä Minamatan yleissopimuksen velvoitteiden kanssa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan pitää asetusehdotusta ympäristön kannalta kannatettavana ja johdonmukaisena toimenä elohopeaa sisältävien tuotteiden valmistuksen ja viennin vaiheittaiseksi lopettamiseksi osana tätä koskevia kansainvälisiä tavoitteita. Elohopean käytön lopettaminen on arktisen alueen kannalta erityisen tärkeää, sillä elohopea on kaukokulkeutuva ja polaarialueille kertyvä myrkyllinen raskasmetalli.

Hammasamalgaami on suurin jäljellä oleva tarkoituksellisesti lisätyn elohopean käyttökohde EU:ssa. Kokonaisuudessaan EU:ssa käytettiin elohopeaa hammasamalgaamin valmistukseen noin 40,4 tonnia vuonna 2019. Valiokunta pitää perusteltuna hammasamalgaamin käyttökiellon laajentamista koskemaan kaikkia väestöryhmiä ja sen viennin kieltämistä 1.1.2025 alkaen, salli kuitenkin käyttö lääketieteellisin perustein tapauksissa, joissa potilaan erityiset sairaudet sitä edellyttävät. Hammasamalgaamin käyttö vähentynyt viime vuosina EU-tasolla merkittävästi ja elohopeattomien vaihtoehtojen saatavuus on lisääntynyt. Suomessa amalgaamin käyttö hampaiden paikkamateriaalina on hyvin vähäistä.

Asetusehdotuksen mukaan hammasamalgaamin valmistus EU-maissa kiellettäisiin. Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tarpeellisena tarkastella, olisiko välttämättömiin käyttötarkoituksiin tarvittava valmistus EU:ssa kuitenkin vastuullisempaa ja valmistuksen ympäristö- ja terveysvaikutusten kannalta paremmin hallittavaa, kuin hammasamalgaamin tuonti EU:n ulkopuolelta.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto YmVL 10/2023 vp

Helsingissä 5.10.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr

jäsen Marko Asell sd

jäsen Petri Huru ps

jäsen Vesa Kallio kesk

jäsen Mai Kivelä vas

jäsen Hanna Kosonen kesk

jäsen Johan Kvarnström sd

jäsen Mikko Ollikainen r

jäsen Jorma Piisinen ps

jäsen Mikko Polvinen ps

jäsen Tere Sammallahhti kok

jäsen Sara Seppänen ps

jäsen Saara-Sofia Sirén kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos